6222-34

Извлеченіе изъ Московскихъ Вѣдомостей 1817 года Февраля 28 дня No 17.

Лѣтопись добродѣтели.

Армянское учебное заведеніе въ Москвѣ.

Когда въ Отечествѣ нашемъ умножаются Богоугодныя и общеполезныя заведенія, и число ревнителей славы Голицыныхъ, Шереметевыхъ и Демидовыхъ увеличивается: то священный долгъ всякаго правдолюбиваго Журналиста есть доводить о таковыхъ благотворныхъ дѣяніяхъ соотечественниковъ своихъ до свѣденія Публики. — Нынѣ исполняя долгъ сей, всегда пріятнѣйшій нашему сердцу, съ сладостнымъ удовольствіемъ сообщаемъ читателямъ нѣкоторыя подробности о новоустроенномъ въ Москвѣ и содержимомъ иждивеніемъ фамиліи Гг. Лазаревыхъ Ар-

Արտահանեալ 'ի Մոսկովու եղեալ Կայսերական գազեթէն. որ 'ի 1817. Փետրվարի. 28: ին ամսեան: No 17:

Տարեգրոյ Առաքինական գործոց:

Յաղագս ուսումնարանին Հայոց՝ որ 'ի Մոսկով:

Յորժամ 'ի Հայրենիս մեր սկսան բազմանալ Աստուածահաճոյ և հասարակաօգուտ կառուցմունք, բազմացան նաև թիւք նախանձայուզից փառացն Գօլիցինեանց՝ Շերեմէթովեանց՝ և Դեմիտովեանց: որոյ ապպարտ և իբր առաջին սըրբազեալ հարկ իմն կայ 'ի վերայ ամենից ժուռնալիստ անուանեալ տարեգրաց՝ զայսպիսի բարեացապարտ գործ հայրենակցաց իւրոց՝ հասուցանել ուղղապէս յունկս ամբոխին: արդ լրացուցանելով զայս պարտաճանաչութիւն՝ որ միշտ ըղձալի է սրտի մերոյ՝ համեղերձ հանձարար բաճախանութեամբ, ձեռնարկանեմք ընծայել ընթերցողաց բանիս, մանաւոր իմն հաստատութիւն յաղագս նորակառոյց ուսումնարանին՝ Հայոց

мянскомъ учебномъ заведеніи, для образованія и воспитанія преимущественно дѣтей Армянской націи.

որ 'ի Մօսկով. որ կառավարի արդեամբք տոհմից տեարցն Եղիազարեանց, վասն հրահանգելոյ և դաստիարակելոյ յատկապէս զմանկունս Հայկասերից ։

Покойный Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ и Командоръ Иванъ Лазаревичь Лазаревъ, стяжавшій себѣ неусыпною дѣятельностію и благоразумною предпріимчивостію знатное богатство, придающее честному имени новый блескъ, вознамѣрился пожертвовать знатною онаго частію въ пользу своихъ единоплеменныхъ и той стороны, которая содѣлалась избраннымъ его Отечествомъ. — Кромѣ многихъ другихъ его благотворныхъ дѣяній, построенія двухъ Армянскихъ церквей въ Санктпетербургѣ и двухъ въ Москвѣ, кромѣ важныхъ пожертвованій въ Астраханѣ, Нахичеванѣ, Григоріополѣ,

Ներգործական քաղաքային իրակութեանց խորհրդակից՝ և Գօմանտոր, (այսինքն Յօհաննու Ընձմացւոյ Գավալիէր.) Այսեան հանգուցեալ Յօհաննէս Եղիազարեան Լազրովն՝ ստացեալ ինքեան զերևելի հարստութիւն աննիրհ աչալրջութեամբ և խոհական ուշիմութեամբ՝ պատճառեաց զպայծառութիւն պատուական անուան իւրոյ՝ յառաջադրութեամբն մատակարարելոյ զերևելի մասն այնց դրից 'ի օգուտ իւրոյ Ազգակցաց այսու կողման եղելոց՝ զոր համարեաց ինքեան սեպհական հայրենի ։ Այնիմ այրս այս՝ բաց 'ի այլ և այլ բազմաց Առաքինական գործոց, ունի կառուցեալ նաև զերկուս զեկեղեցիս Հայոց 'ի Ս. Պետրբուրգ. և զերկուս 'ի Մօսկով. թող և զայլ երևելի տուրս դուծարից՝ որ 'ի

благотворитель сей, при самой кончинѣ своей, воспослѣдовавшей въ 1801-мъ году, пожелавъ соорудить новый памятникъ своего щедролюбія на пользу ближнихъ, завѣщалъ родному брату, наслѣднику и душеприкащику своему Акиму Лазаревичу Лазареву, внести въ Императорскій Опекунскій Совѣтъ изъ оставшагося его имѣнія двѣсти тысячь рублей на вѣчныя времена, съ тѣмъ чтобы, какъ скоро проценты съ вышеозначенной суммы нарочито возрастутъ, построить въ Москвѣ помянутое Училище, и содержать оное тѣми процентами. Мѣдленность накопленія процентовъ не остановила рвенія исполнителя сего Богоугоднаго завѣщанія. Акимъ Лазаревичь, какъ истинно достойный братъ завѣщателя и неусыпный ревнитель его благотвореній, преодолѣлъ надъ

Յաժտարխան, 'ի նորին Նախչըճան, և 'ի Գրիգորիուպօլիս։ Առաքինասէրս այս՝ 'ի վաղճետէ ցանկայր կառուցանել և զնոր ինն յիշատակ իւրոյ Առատաբարութեան 'ի օգուտ ազգակցաց իւրոց՝ կազմաւորելով ուսումնարան մի Հայոց. ուստի և 'ի կէտ կոչման իւրոյ 'ի կենցաղոյս՝ որ պատահեցաւ 'ի 1801. ամի ռն. աւանդեաց կտակաւ հարազատ եղբօրն՝ ժառանգի և հոգաբարձուի իւրոյ՝ տեառն Յովակիմայ Եղիազարեանի Լազարօֆին. որ 'ի վկէց իւրոց՝ մուծցէ երկերիւր հազար ռուբլի դրամ, 'ի Կայսերական հոգաբարձուաց խորհրդարանն (այն է լոմպարտն) մշտնջենաւոր ժամանակաւ, այսու միտադրութբ. զի յորժամ տոկոսիք վերոյիշեալ գումարին ժամանին 'ի բաւական յարաբարդութիւն, կառուսցէ յայնժամ նոքիմբք տոկոսեօք զնշանակեալ ուսումնարանն, և կառավարեսցէ զնա 'ի նորանոր հետզհետէ գոյացեալ տոկոսեաց նոյնոյ գումարի։ Յամեցումն բարդեցման տոկոսեաց՝ ոչ նա-

симъ, по возвышенію на все цѣнъ, весьма значущимъ препятствіемъ, и удовлетворяя нетерпеливому желанію своему видѣть памятникъ сей совершившимся, употребилъ на то знатную сумму собственно отъ себя не касаясь положеннаго въ Опекунскій Совѣтъ капитала, построилъ великолѣпное для сего учебнаго заведенія въ четырехъ отдѣленіяхъ каменное зданіе, которое кромѣ Библіотеки и другихъ учебныхъ принадлѣжностей, стоитъ болѣе двухъ сотъ тысячъ рублей.

հանջեցոյց զծուանդուն իղձ
կատակակատար Յովակիմայ Եղ–
ղիազարեանի՝ սոյնասորիս Ածա
հաձոյ խոստմանն ’ի կատա–
րունակութի. զի որպէս ճշմա–
րիտ և արժանաւոր եղքօր ան–
ձանձիր ջանացողութի յաղ–
թեաց ամենից ընդդէմ եղ–
եալ խոչ և խութ պատճառա–
նաց նորին բարեգործութե,
ըն որում առաւել բարձրու–
թիւն գնոց ’ի վերայ ամենայն
կարևոր նիւթոց և իրաց շի–
նուածոյն, յոյժ երևելաբար
արգելում տայր գործոյն. Այլ
բաւականութիւն համարելով
իւրոյ անհանդուրժ կամաց՝
տեսանել զյիշատակն զայն ’ի
կատար ժամանեալ, ծախեաց
և յիւրոյ իսկ գոյից ’ի վերայ
նորա զերևելի գումարս, ոչ
լինելով ձեռնամուխ ’ի հոգա–
բարձուաց խորհրդարանի ե–
ղեալ դրամոց գումարին. և շի–
նեաց զքարաշէն հոյակապ ու–
սումնարանն այն չորիւք յար–
կացեալ հատուածովք, որք
են բաց ’ի գրատանէ՝ նա և
այլ և այլ ուսման պատկա–
նաւոր տեղիք. և արժին աւե–
լի ծախուց՝ քան զերկերիւր
հազար րուբլի։

Сверхъ опредѣлительныхъ процентовъ съ 200-тысячнаго капитала, почтенный основатель, споспѣшествуя назиданію сего общеполезнаго заведенія, непрестаетъ подавать всѣ нужныя для онаго пособія.

Достойныя дѣти его и наслѣдники, являя себя въ кругу службы и жизни въ изящныхъ добродѣтеляхъ и правилахъ, въ подражаніе отцу и дядѣ, не оставятъ конечно сей неизгладимый памятникъ ихъ фамиліи безъ особеннаго такъ же промышленія, и въ свое время стануть подкрѣплять его съ достохвальнымъ межь собою соревнованіемъ.

Прозорливый наблюдатель хода вещей и истины, согласно съ любителемъ наукъ, созерцаетъ въ семъ новомъ для Армянъ

Բաց ՚ի նոցին 200,000, րուբլի իբրու մայր յառաջացուցեալ գոյից տոկոսեաց՝ յարգի կառուցանօղն՝ փութայ անդադար հոգածութբ՝ վս̃ բարեկարգութե հանրաօգուտ շինուածոյն՝ հնարել և զա̃մ հարկաւոր նպաստութիւս ։

Արժանաւոր զաւակունք և ժառանգք նորին՝ գոլով ՚ի պաշտօնի տէրութե, և ՚ի գովելի վարս Առաքինական բարեգործութե՝ նմանելով հօր և հօրեղբօր իւրեանց, ՚ի հարկէ չեն թողլոց և նոքա սոյնապիսի անջնջելի յիշատակի յետագայ սերնդոց իւրեանց՝ թարց յատուկ հոգացողութե. և առաւել ևս ՚ի ժամանակի իւրեանց ունին յաւէտ հաստահիմն առնելոյ զնա՝ հանդերձ արժանաւոր գովասանութբ, և բարենախանձ ջանացողութբ իւրեանց։

Զգօնամիտ նկատօղն՝ համաձայն ընդ սիրողի ուսմանց. առ ընթացս իրաց և ճշմարտութե՝ տեսանէ յայսմ նորոգ դպրոցի Հայոց, ոչ միայն

учебномъ заведеніи не одинъ токмо утѣшительный опытъ Христіанскаго человѣколюбія; онъ открываетъ въ немъ еще другую блестящую перспективу въ грядущихъ временахъ.

Армянская нація, въ сиротствѣ самобытности, отстала далеко въ развитіяхъ наукъ предъ другими народами; но сѣмя истиннаго просвѣщенія, Религія, отъ начала своего въ ней неколебима. Симъ Божественнымъ узомъ связанныя чада Армянской прародительской церкви и въ разсѣяніи своемъ по лицу земли составляютъ одно тѣло, одну душу.

Возхищенные новымъ знаменіемъ отческаго объ нихъ промышленія, они возпылаютъ духомъ общенія въ поддержаніи, разширеніи, и возвышеніи сего для нихъ единственнаго разсадника наукъ, подъ сѣнію всегда благотворной и единовѣрной имъ Дер-

զմխիթարական ճաշակն ուսումնականութեան՝ վայելուչն Քրիստոնէականի մարդասիրութեան, այլ և բացատրէ 'ի նմա և զայլ ևս փայլուն համբաւս 'ի յապագայ դարս։

Ազգն Հայոց՝ որբացեալ 'ի վիճակի եղելութեան իւրում, 'ի բաց եկաց փայլեցմանէ գիտութեանց այլոց ազգաց. բայց իսկական սերմն լուսաւորութեան՝ որ է հաւատ նորա՝ իսկզբանէ անտի տեսանի առ որդիս Հայկականի Մայր Եկեղեցւոյ՝ Ածային շաղկապիւ յօդեալ 'ի նմ անդրդուելի. որք թէ և ցրուեալք գտանին ընդ ամ տեղիս՝ սակայն բաղկացուցանեն զմի մարմին և զմի Հոգի։

Եւ հրճուելով վասն նորանշան Հայրականի խնամակալութեան՝ եռան հոգւով հաղորդ գտանիլ պաշտպանելոյ և աճեցուցմամբ 'ի վեր ընծիւղելոյ՝ ենթ հովանեաւ մշտապէս բարեգործի և հաւատակցի իշխանութեան՝ զջեռամբ համազ-

жавы рукою благодѣтельнаго ихъ соплеменника насаждаемаго.

Въ сихъ видахъ насажденіе сіе глубоко простретъ свои корни, и вѣтви его покроютъ пространство необозримое; подъ сѣнію благодатныхъ его листвій возникнетъ новый священный союзъ, тѣсно связующій два единовѣрные народа.

Россія, какъ чадолюбивая мать возращая на лонѣ своемъ сиротствующее дѣтище съ тою же нѣжностію какою одушевлена къ кровнымъ своимъ сынамъ, перельетъ въ него, какъ бы со млекомъ свои доблести и свой духъ.

Армяне, въ лишеніи политическаго бытія бѣдствующіе толико вѣковъ, обрѣтая въ Россіи пекущуюся объ нихъ и питающую умъ ихъ сердобольную мать, всѣми усиліями

գայնոյ բարերարի իւրեանց տնկեցեալ զանհամեմատ տունկըն ուսման ։

Այսու դիտմամբ տունկս այս՝ ձգելոց է զարմատս իւր 'ի խորս . և ոստեղունք նորա ծածկելոց են զանչափելի իմն ընդարձակութիւն . ընդ որոյ շնորհաձիր սաղարթիցն հովանեաց, արտադրեալ լինելոց են նոր 'ի նորոյ սրբազնեալ շաղկապք, որք յանձկագոյնս յօդելոց են զերկու համադաւան ազգս 'ի միութիւն ։

Ռուսաստան՝ որպէս մայր որդեսէր, ողջագուրելով զմանուկն որբացեալ այնու գթով՝ որչափ որ սրտայեալ է առ արեանառու յորդիս իւր, հեղու 'ի նա իբր ընդ կաթին զկտրուս և զօրութիւնս ։

Հայք յետ կորուսանելոյ զիշխանութիւն իւրեանց՝ եղեն տառապեալք 'ի բազում դարս՝ և գտանելով զՌուսաստան ինքեանց սրտակից և հոգածու մայր բուծանող զխելս և ըզսիրտս, յամ զօրութեամբ հա_

укрѣпляющихся органовъ состава своего, будутъ являть новые опыты признательности и благоговѣйной сыновней привер-женности, опыты той непоколебимой вѣрности и всеподданнѣйшаго ихъ усердія ко Всероссійскому Престолу, коими съ давнихъ временъ они одушевлялись и кои вновь засвидѣтельствованы торжественно предъ цѣлымъ свѣтомъ Высочайшею Императорскою грамотою, Всемилостивѣше дарованною въ 15-й день Сентября 1813 года.

տատելով զգայարանս դանգուածոց իւրեանց՝ ցուցանելոց են զնորոգ փորձս երախտագիտութե՝ և ջերմեռանդ որդիական հարազատութե. որք և սոյնապիսի փորձս աներկծանելի հաւատարմութե՝ և ամենահպատակ հնազանդութեան՝ առ Օգոստափառ յԱթոռն ռուսայ՝ 'ի վաղ ժամանակաց հետէ ոգևորեալ ունէին. վասն որոյ և վերստին վկայեցան 'ի նորոյ առաջի համօրէն աշխարհի, Օգոստափառ Կայսերական հրովարտակաւ շնորհեցելով նոյա 'ի 15. սեպտեմբերի, 1813. ամի տն:

Утвержденный на сей твердой основѣ союзъ съ народомъ, отличающимся примѣрною межъ собою связью, объемлющимъ торговлю большей части Азіи и состоящимъ особенно въ ближайшихъ и непосредственныхъ соотношеніяхъ въ Индіи и Персіи, дальновидному созерцателю являетъ обширное поле

Հաստատեալ հայոց 'ի վերայ սոյնոյ անխախտ հիման ազգային դաշնակցութե. դովելի իմն յօդիւ միացեալ 'ի մէջ ինքեանց՝ յատկանան. տարածելով վաճառականութիւնս իւրեանց մինչև 'ի սահմանս մեծին Ասիոյ. և յայլ մերձաւոր և 'ի հեռաւոր քաղաքս. նաև 'ի Հնդիկս՝ և 'ի տէրութիւնս Պարսից. որով և երկարատես նկատօղն՝ տեսանէ

лестныхъ выгодъ для Россіи.

Отдавая довлѣемую справедливость виновнику сихъ въ существѣ и въ созерцаніи вожделенныхъ событій, достопочтенному благотворителю Акиму Лазаревичу, мы поставляемъ обязанностію присовокупить', что въ то самое время, когда рука его щедро изливала пожертвованія на пользу человѣчества, сердце его принесло свою жертву Отечеству. — Жертва сія, сколько для нѣжнаго родительскаго сердца болѣзнѣнная, столько сама въ себѣ священная есть родный сынъ его, Лейбъ-Гвардіи Гусарскаго полка Штабсъ-Ротмистръ и Кавалеръ Артемій Акимовичь Лазаревъ. — Сей юный герой служилъ съ самаго начала достопамятной для Россіи компаніи 1812 года

աստէն՝ լայնածաւալ դաշտ մի՝ որ հանդերձեալ է զմեծաշահ փարթամութիւնս արգասաւորել վասն ռուսաստանու։

Արժան պարտ է տալ զմեծ գովասանութիւնս պատճառին գոյացուցչի և վերատեսչի այսց գովելի գործոց արժանապատիւ բարերարի Յովակիմ եղիազարեանին, որոյ պարտաւորեմք առկցել և զայս՝ թէ ՚ի նոյն ժամանակի՝ յորժամ առատապէս մատուցանէր զնուէրս ՚ի օգուտ հայրենեաց. ընծայեաց նմա ընդ այնց՝ նա և զսիրտ իւր պատարագ։ այսինքն՝ զոհ։ Զոհս այս՝ որչափ որ ցաւալի է վասն գորովագութ ծնողական սրտի՝ այնքան և սուրբ է ինքն ըստ ինքեան. որ է լէյբ գուարդի հուսարու բօլքի շտապ ռօթմիստր և կավալիեր. այսինքն Ասպետ Յարութիւն Յովակիմեան Լազարոֆ։ Քաջ պատանիս այս՝ ծառայեաց ՚ի սկզբանէ անտի հետէ ՚ի Ռուսաց արժանայիշատակ պատերազմի, որ ՚ի 1812. ամի տ̃ն։ Միաւորելով սա ինքեան ընդ Արիական հոգւոյ՝ և զարտաքին գե–

и соединяя въ себѣ съ душевными совершенствами внѣшнія доблести, а съ воинскимъ искуствомъ свѣденія во многихъ наукахъ и языкахъ — во время знаменитой при Лейпцигѣ битвы, рѣшившей судьбу Европы — къ сожалѣнію всѣхъ любящихъ его — на разсвѣтѣ дней своихъ, на 20-мъ году отъ рожденія, пораженъ былъ смертнымъ ударомъ. Онъ съ искреннимъ ревніемъ подвизался за Вѣру и Отечество, былъ украшенъ многими знаками отличій, свидѣтельствующими его мужество, и любимъ своими начальниками и товарищами. Сочувствуя всю цѣну потери въ немъ для родителя и службы, чѣмъ лучше можемъ мы почтить память сего храбраго воина, есть ли не симъ искреннимъ привѣтствіемъ: „Миръ

գեղեցկութեամբս. և նաև ըստ պատերազմականի հանգամանաց հմտութեամբս բազում Արուեստից՝ և լեզուաց։ որ 'ի նշանաւոր ժամանակի առ Լէյփսիկ եղեալ զարհուրագին պատերազմի, 'ի դեռափթիթ ծաղկեալ քսանամեայ հասակի իւրոյ՝ 'ի մորմոքումն սրտից համայն սիրելեաց՝ անկաւ անդէն 'ի նմին իսկ պատերազմի։ Արդարև ըղձեռանդն իմն շահատակութբ̄ մարտնչէր քաջ ախոյանն այն՝ վասն հաւատոյ՝ և վասն հայրենեաց. սմին իրի և զարդարեալ էր բազում նըշանօք տէրունականաւ յաղագս քաջամարտիկ գոլոյն՝ և սիրելի յաչս իւրոյ մեծաւորաց՝ և ընկերաց։ Արդ՝ լիապէս զգալով զարժողութն̄ կորստեան սոյնապիսի Ազնուական պատանեկի վասն ծնողաց՝ և վս̄ Արքունական պաշտօնի, որով իւիք կարեմք յարգել զհանդէս յիշատակի քաջամարտիկ ախոյանիս. Արդարև ոչ այլով իւիք՝ բայց եթէ՝ սիրալիրական ողջունիւ միայն ասելով. խաղաղութիւն օրհնեալ ոսկերաց

„праху твоему, вѣрный „сынъ Отечества!“

Но дабы сіе горестное изложеніе не растрогало чувствительности нашихъ сердобольныхъ Читателей, извѣщаемъ ихъ, что достопочтимый основатель Армянскаго учебнаго заведенія Акимъ Лазаревичь Лазаревъ, имѣетъ къ утѣшенію своему еще трехъ сыновъ, изъ коихъ двое, Г. Коллежскій Совѣтникъ и Кавалеръ Иванъ Акимовичь, и Коллежскій Ассессоръ и кавалеръ Христофоръ Акимовичь, служатъ въ Коллегіи Иностранныхъ дѣлъ, третій же Лазарь Акимовичь Поручикомъ въ Лейбъ-Гвардіи Гусарскомъ полку, и, ревнуя назидательному родителя своего примѣру, со врожденною любовію ко всему полезному, въ семъ многотрудномъ подвигѣ престарѣлаго Отца, прилагаютъ съ своей стороны

քոյ. ով հարազատ որդի հայրենեաց ։

Սակայն առ 'ի վտարել զայս աղետալի կսկիծ 'ի սրտից մերոց ցաւակից ընթերցօղաց. զեկուցանեմք թէ արժանապատիւ կառուցանօղն ուսումնարանին Հայոց, Յովակիմ եղիազարեան Լազարովն. 'ի ընփոխանս սրտի իւրոյ՝ ունի այլ ևս զերիս քարեսնունդ որդիս. յորոց երկուքն. այսինքն. Պարոն կօլէժկի սովէտնիք և կավալէր՝ այսինքն ասպետ Ազնիւ Յօհաննէս Յովակիմեան Լազարօվն. և Պարոն Կոլէժկի Ասէսսօր և ասպետ Ազնիւ Խաչատուր Յովակիմեան Լազարօվն՝ գտանին 'ի պաշտօնի Գանտոլսղաւկանացն իրավունց՝ Կայսերականին Կալէժկին։ Իսկ երրորդն՝ որ է Պարոն Պօրուչիկ. այսինքն. աւագներորդ օֆիցեր, և ասպետ Ազնիւ Եղիազար Յովակիմեան Լազարօվն. գտանի 'ի լէյփ գուարդի զուսարու Կայսերական գնդին պաշտօնի, որք և նախանձայոյզ լեալ ըստ օրինակի ծնողի իւրեանց՝ ընդաբոյս սիրով հանդերձ ցան-

особенное тщаніе, дабы какъ наискорѣе привести оное учебное заведеніе въ возможное совершенство.

Въ заключеніи скажемъ: память праведнаго съ похвалами и родъ правыхъ благословится во вѣки.

կան ամենայն գործոց բարեաց. մանաւանդ, որ ’ի մէջ այնպիսի բազմաշխատ պաշտօնի ճգանց, յառաջադրեալ են կիրարկանել ’ի կողմանէ իւրեանց եւս առաւել ջանացողութիւն, թէ որքան և կարելինէ՝ փութով ’ի լրումն յանկուցանել զուսումնարանն իւրեանց ’ի հնարաւոր կատարելութիւն:

Եւ յաւարտ բանիս՝ եզրակացուցանեմք թէ յիշատակն արդարոց՝ օրհնութեք եղիցի. և ծնունդ նոցին բարեգովեալ յիշեսցի յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Կայսերական Հրամանաւ Հաստատեալ Տպարանի Ս. Յովսէփ Յօհաննիսեանի. 1817:

’ի Պետրպօլիս: